

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntarakennelain muuttamisesta.

Valtiovarainministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi kuntarakennelain muuttamisesta.

Ehdotuksen mukana erityistä harkinnanvaraista yhdistymisavustusta voitaisiin myöntää kuntien yhdistyessä syntyvälle uudelle kunnalle, jos yhdistymisessä on mukana vaikeassa taloudellisessa asemassa oleva kunta. Avustusta voitaisiin maksaa tällaisessa yhdistymisessä selvästi nykyistä yhdistämisavustusta enemmän. Avustus voitaisiin myöntää uudelle, syntyvälle kunnalle. Avustus rahoitettaisiin valtion talousarvion rajoissa vähentämällä vastaava rahamäärä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain mukaisesta valtionosuudesta. Vuosien 2019-2022 julkisen talouden suunnitelman mukaan avustukseen käytettävissä oleva määräraha olisi 10 miljoonaa euroa.

Ehdotus harkinnanvaraisesta yhdistymisavustuksesta vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan yhdistymiseen on lähtökohtaisesti kannatettava. Kuntien yhdistymisten määrä on vähentynyt huolimatta siitä, että kaikkien kuntien taloudellinen asema ei ole pitkällä tähtäimellä vakaalla pohjalla. Yhdistyminen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kanssa voi olla yhdistymistä harkitsevien kuntien kannalta liian suuri taloudellinen riski. Lähtökohtaisesti vapaaehtoiseen kuntien yhdistymisiin perustuva kuntarakenteen muutos voi tarvita yhdistymisavustuksen kaltaista tukea.

Yhdistymisavustus on paitsi taloudellisesti perusteltua, myös oikeudenmukaista tilanteessa, jossa valtioneuvosto päättää kuntarakennelain 5 luvun 18 §:n mukaisesti erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevaa kuntaa koskevasta kuntajaon muuttamisesta muutoksen kohteena olevan kunnan tai kuntien valtuustojen vastustuksesta huolimatta.

Yhdistymisavustuksen rahoitus on kuitenkin suunniteltu toteutettavaksi ongelmallisella tavalla. Rahoitus siirrettäisiin valtion talousarvion sisällä kuntien peruspalvelujen valtionosuuksista. Valtionosuuden vähennys olisi asukasta kohden kaikissa kunnissa yhtä suuri, eli yhdistymisavustus tulisi kaikkien muiden kuntien maksettavaksi asukaslukujen mukaisessa suhteessa. Luonnoksen mukaan peruspalvelujen valtionosuuden vähennys asukasta kohden olisi hieman alle kaksi euroa.

Erityisen vaikeassa asemassa olevan kunnan yhdistymisten yhteydessä maksettavan yhdistymisavustuksen rahoittaminen kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta tarkoittaisi Vantaan kaupungin osalta enimmillään noin 406 000 euron vähennystä valtionosuuksiin vuodessa. Ehdotus yhdistymisavustusten rahoituksesta ehdotetulla tavalla peruspalvelujen valtionosuuksista ei ole hyväksyttävissä.

Ehdotus harkinnanvaraisesta yhdistymisavustuksesta vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan yhdistymiseen on lähtökohtaisesti kannatettava. Ehdotus yhdistymisavustusten rahoituksesta ehdotetulla tavalla peruspalvelujen valtionosuuksista ei ole hyväksyttävissä.